

Kløe er en ubehagelig følelse i huden som utløser lyst til å klø og som lindres av å klø. Kløremerker i huden kalles ekskoriasjoner.

Kløe og smerte betraktes som to adskilte former for følelse i huden.

Årsaker

Ofte kan det ikke påvises noen sikker årsak til kløe. Kløe kan fremkalles av både ytre og indre påvirkninger og utløser en klørefleks. Hensikten med klørefleksen er å fjerne skadelig påvirkning på huden, som insekter eller irriterende stoffer.

Hudsykdom

Kløe kan være et symptom knyttet til en hudsykdom, for eksempel eksem, elveblest eller psoriasis. Kløen vil da ofte forsterke betennelsen i huden, og derved forverre sykdommen.

Det er antatt at kløen ved hudsykdommer skyldes signalstoffer som frisettes fra betennelsesceller og påvirker nerveendene i overgangen mellom overhuden og lærhuden. Histamin er eksempel på et signalstoff som utløser kløe når det binder seg til en histaminreseptor på en nerveende. Histamin frisettes fra mastceller blant annet ved allergiske reaksjoner, og binder seg til histaminreseptorer på nerveendene.

Også andre signalstoffer enn histamin kan utløse kløe. Det vises blant annet ved at blokkering av histaminreseptorene i huden med antihistaminer har god effekt på kløen ved elveblest, mens kløen ved andre hudlidelser ikke påvirkes. Interleukin 31 (IL-31) er et viktig kløestimulerende signalmolekyl ved prurigo nodularis og ved atopisk dermatitt. Det er utviklet monoklonale antistoffer som blokkerer IL-31. Disse har meget god kløedempende effekt på disse to tilstandene.

Hvilke andre signalstoffer som utløser kløen ved for eksempel eksem er ikke helt klarlagt. Kløestimuli overføres fra huden til sentralnervesystemet i ikke-myeliniserte C-fibre og A δ -fibre.

Uttørring av huden kan også gi kløe. Dette er aktuelt hos eldre som kan ha redusert talgproduksjon, og kan forebygges ved bruk av fuktighetskremer.

Parasitter

Parasitter som angriper huden vil vanligvis forårsake kløe. Hvis flere i samme familie har fått kløe i løpet av noen uker, er skabb en nærliggende forklaring. Løppestikk gir også kløe. I Norge er det fuglelopper som er den mest aktuelle årsaken til kløe fremkalt av lopper.

Legemidler

Legemidler kan forårsake kløe. Av og til er denne typen kløe forbundet med legemiddelutslett, men ikke alltid.

Årsaker som ikke har med huden å gjøre

Kløe kan av og til oppstå uten at det kan påvises sykkelige forandringer i huden. I noen slike tilfeller kan kløen skyldes en underliggende sykdom som ikke er direkte knyttet til huden. Mekanismene for denne typen kløe er ikke kjent. Eksempler på sykdommer som kan være årsak til kløe er langtkommen sykdom i leveren eller nyrene, diabetes og kreft, for eksempel lymfekreft. Graviditet kan medføre svangerskapskløe.

Nervøsitet kan også ha betydning for kløe, se nevrodermatitt. I mange tilfeller kan det ikke påvises noen sikker årsak til kløen.

Behandling

Behandling av kløe retter seg mot årsaken. Der årsaken ikke kan påvises eller behandles, forsøkes symptomatisk behandling.

Antihistaminer kan ha god effekt hvis kløen er utløst av histamin. Dette er tilfelle først og fremst ved elveblest, mens histamin synes å ha liten betydning for kløen ved de fleste andre kløende hudsykdommer. Antihistaminer brukes likevel en del ved slike hudsykdommer, selv om effekten er dårlig dokumentert. Grunnen er at noen antihistaminer gir tretthet som bivirkning, noe som kan virke dempende på kløeopplevelsen. Behandling med slike midler er mest egnet om natten.

Kortisonpreparater som krem, salve eller liniment er effektive der kløen skyldes en betennelsesreaksjon i huden, som lar seg påvirke av slike preparater. Et eksempel er kløen ved eksem. I tillegg finnes det noen få kløestillende salver og linimenter som ikke inneholder glukokortikoider og som kan kjøpes uten resept. Disse har oftest liten eller moderat effekt. Fuktighetskremer som holder huden myk har også en viss kløestillende virkning.

Sol kan hjelpe på kløe, først og fremst fordi solens ultrafiolette stråling har en dempende effekt på betennelsesreaksjonen ved en legende virkning på mange hudsykdommer. Noen pasienter med plagsom kløe kan derfor ha god nytte av UV-behandling.